

रातो खबर

Ratokhabar weekly

साप्ताहिक

वर्ष ४, अड्ड २१, पूर्णाङ्गक १६७

२०७५ मङ्गसिर ५ गते बुधबार

Wednesday, 21 Nov 2018

www.eratokhabar.com

मूल्य रु. १०

अध्यक्ष र सचिवद्वारा जनसभा सफल पार्न आह्वान

■ रातो खबर संवाददाता/काठमाडौं

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका केन्द्रीय सल्लाहकार समितिका अध्यक्ष असारे काका र सचिव चित्रबहादुर आलेले माझिसर ८ गतेको सभा सफल पार्न सबैलाई आह्वान गरेका छन्। मङ्गलबार विहान संयुक्त विज्ञित जारी गर्दै सल्लाहकार समितिका अध्यक्ष र सचिवले यस्तो आग्रह गरेका हुन्। विज्ञितमा देश र जनताको अवस्था भयानक सङ्घटावाट अधिकारीहरेको कारण क्रान्तिकारी शक्तिहरूलाई पहलकदमी लिन अपिल पनि गरिएको छ।

■ रातो खबर संवाददाता/काठमाडौं

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका प्रवक्ता तथा स्थायी समितिका सदस्य खडगबहादुर विश्वकर्मा 'प्रकाण्ड' ले मझिसर ८ गते हुने विशाल जनप्रदर्शन र जनसभामा पार्टीले लिएका नीति तथा योजनाहरूलाई सार्वजनिक गर्ने कुण बताएको छन्। गत साउनमा नेकपाको बैठक बसी मझिसर ८ गते पार्टी पुनर्गठन दिवस भव्य जनसहभातिमा जनसभा गरी मनाउने निर्णय गरेको थियो। उक्त कार्यक्रमलाई साताव्यापी मनाउने थप योजना गत स्थायी समितिको बैठकले तय गरेको थियो।

रातो खबर अनलाइनलाई अन्तर्वार्ता दिँदै प्रकाण्डले भनेका छन्, 'केन्द्रीय समितिको बैठकलगतै हामीलगायत हाम्रो पार्टीका ११ जना केन्द्रीय नेताहरूलाई सामाजिक फासिवादी सरकारले गिरफतार गरी शारीरिक र मानसिक यातना दिएर महिनाँ दिनसम्म हिरासतमा राखेको थियो। तर यो सरकारको हाम्रो पार्टीमाथिको दमनलाई चिंतै प्रतिरोध गर्नुका साथै यहाँका सच्चा क्रान्तिकारी जनता, न्यायप्रेमी समुदायहरूको सचेत सहभागिताका कारण सरकारले हामीलाई छाइन

बाध्य भएको थियो।'

मझिसर ८ गते नै किन यो बृहत् जनप्रदर्शन

र जनसभा गर्दै हुनुहुन्छ भन्ने प्रश्नमा प्रकाण्डले दिवस एउटा महत्वपूर्ण तथा ऐतिहासिक दिन भनेका छन्, नेपालमा कम्युनिस्ट पार्टी स्थापना हो भने त्यसैरी मझिसर ... बाँकी पृष्ठ ७ मा

जनसभा र प्रदर्शनको तयारी अन्तिम चरणमा

■ अभिका चन्द्र/काठमाडौं

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले यही मझिसर ८ गते काठमाडौंमा आयोजना गरेको जनसभा र प्रदर्शनको तयारी पूरा भएको छ। पार्टी पुनर्गठन दिवसका अवसरमा आयोजना गरिएको उक्त कार्यक्रम भव्यतापूर्वक सम्पन्न गर्ने उक्त पार्टीले जनाएको छ। राजनीतिक-वैचारिक मतभेदका कारण कम्युनिस्ट पार्टीहरू दुर्फुट, विघटन र पतनको दिशामा गैरहेको बेला नेपालमा २०७१ साल मझिसर ८ गते नेत्रविक्रम चन्द्र 'विप्लव' को नेतृत्वमा नयाँ कम्युनिस्ट क्रान्तिकारी पार्टी पुनर्गठनको थाली गरिएको थियो। सोही अवसर पारेर नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले प्रत्येक वर्ष मझिसर ८ गते विशेष कार्यक्रम गर्दै आएको छ। यसपालिको मझिसर ८ गते पनि नेकपाले काठमाडौंमा जनप्रदर्शनसहित शान्तिवाटिकामा बृहत् जनसभा गर्दैछ।

.उक्त जनसभा सफल बनाउन नेकपाला स्थायी

समिति सदस्य एवम् मध्यकेन्द्रीय कमान्ड इन्चार्ज सुदर्शनको नेतृत्वमा मध्यकमान्ड अन्तर्गतका ब्युरो इन्चार्जहरू र केन्द्रीय जवास मोर्चा प्रमुखहरू रहेको बृहत् जनसभा व्यवस्थापन तथा परिचालन समिति गठन गरिएको छ। मूल समितिअन्तर्गत मञ्च व्यवस्थापन, आर्थिक, जुलूस व्यवस्थापन, प्रचारप्रसार, प्रशासन समन्वय, सुरक्षा, अतिथि स्वागत, स्वास्थ्य तथा पानी र पार्किङ व्यवस्थापन उपसमितिहरू गठन गरिएको छ। यी सबै उपसमितिका बैठकहरू सम्पन्न भई आआफ्नो कामपाला अधिकारीहरेको जानकारी कमान्ड इन्चार्ज सुदर्शनले रातो खबरलाई दिएका छन्।

हालै उक्त पार्टीको उच्च तह स्थायी समितिको बैठकको निर्णयपूर्वी आयोजना गर्न लागेको उक्त सभालाई सफल बनाउन भदौ नेकपाले अहिले साताव्यापी अभियान चलाइरहेको छ। सापाहिक अभियानअन्तर्गतको पहिलो दिन नेकपाले मझिसर २ गते विभिन्न ठाउँमा भन्डा र ब्यानर

मझिसर २ गते विभिन्न ठाउँमा भन्डा र ब्यानर

सामाजिक अगुवाहरू भन्छन् : संसदीय व्यवस्थाको औचित्य छैन

■ रातो खबर संवाददाता/काठमाडौं

वर्तमान संसदीय व्यवस्थाको औचित्य नभएको र यो हातीको देखाउने दाँतशिवाय केही नभएको एक कार्यक्रमका वक्ताहरूले बताएका छन्। जनअधिकार

अभियान नेपालले शुक्रबार काठमाडौंमा आयोजना गरेको 'वर्तमान राजनीतिक व्यवस्था र मानवअधिकार' विषयक अन्तर्राक्रिया कार्यक्रमका वक्ताहरूले यस्तो विचार व्यक्त गरेका हुन्। कार्यक्रमका वक्ताहरूले खुलौरै संसदीय व्यवस्थाको

बाँकी पृष्ठ ७ मा

विदेशी हस्तक्षेप बढेकोमा बुद्धिजीवीको चिन्ता

काठमाडौं : नेपाल राष्ट्रिय बुद्धिजीवी सङ्गठन केन्द्रीय समितिले नेपाली जनताको चाहना र देशको वर्तमान अवस्था विषयमा अन्तर्राक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ। काठमाडौंमा सोमबार र सम्पन्न उक्त कार्यक्रमका वक्ताहरूले सरकारले जनचाहानाविपरीत कार्य गरेको भन्दै कम्युनिस्ट नामको सरकार गठन भएपछि भन्न विदेशी हस्तक्षेप बढेको बताएका छन्।

कार्यक्रममा वरिष्ठ अधिकारा एकराज भण्डारीले कम्युनिस्ट नामको सरकारको गठनपछि महानी, भ्रष्टाचार, बलात्कार बढेको भन्नै सरकार फासिवादी बदै गएको बताए। उनले सर्विधानले दिएको भेला हुने पाउने, सङ्गाठित हुन पाउने, विरोध तथा जुलुस गर्ने पाउनेलगायत अधिकारा पनि उपयोग गर्न नीदएर सरकारले

बाँकी पृष्ठ ७ मा

मझिसर ८ गते विशाल जनसभायाको उपस्थिति हुने पार्टीको नीति सार्वजनिक हुनेछ : प्रकाण्ड

प्रदर्शन गरेको छ। यस्तै मझिसर ३ गते सभाको प्रचारप्रसारका लागि देशैभर जुलूस प्रदर्शन गरिएको छ भने मझिसर ४ गते अन्तरसंवाद, अन्तर्राक्रिया र विचारगोष्ठीहरू सम्पन्न गरिएको छ। साताव्यापी अभियानअन्तर्गत बुधबार देशैभरि कोणसभा र पिंडीसभा आयोजना गरिएको छ। मझिसर ६ गते बिहीबार देशव्यापी सांस्कृतिक तथा साहित्यिक कार्यक्रमहरू आयोजना गरिएको छ। यस्तै ७ गते देशैभरि मार्चपास्ट गरिनेछ र काठमाडौंमा मार्चपास्टको तयारी गरिनेछ र अन्तिम दिन ८ गते जनसभा हुनेछ।

उक्त सभालाई नेकपाला क्यामिटी समिति सदस्य प्रकाण्डले सम्बोधन गर्ने तयारी रहेको बताइएको छ। नेकपाला क्यामिटी विप्रवादलगायत अन्य शीर्ष नेताहरूले सम्बोधन गर्ने कि नगर्ने भन्ने विषयमा आर्थिकारिक धारणा सार्वजनिक गरिएको छैन। सम्भवतः उक्त पार्टीले जनसभाको पूर्वतयार मैस्वरूप गर्ने भनिएको

बाँकी पृष्ठ ७ मा

जनसभाका लागि ठाउँठाउँमा जागरण सभा

■ रातो खबर संवाददाता/काठमाडौं

मझिसर ८ गते काठमाडौंमा हुने जनसभाको प्रचारप्रसारका लागि नेकपाला भ्रातु सङ्गठनहरूले जागरण सभा तीव्र पारेका छन्। यसे सिलसिलामा

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी निकट अधिकारी (क्रान्तिकारी) ले उपत्यकाका तीनै जिल्लामा जागरणसभा सम्पन्न गरेको छ। सोमबार काठमाडौंको शान्तिवाटिका र ललितपुरको लग्नखेलमा जागरणसभा सम्पन्न गरिएको छ। काठमाडौंमा बाँकी पृष्ठ ७ मा

अन्तर्सङ्गीकरण र दुई लाइन सङ्गीकरणको प्रश्न

१. पृ. ४२४।

यो भन्नुको तात्पर्य के थियो भने बाबुरामसँगको सङ्गीकरणको प्रतिबिम्बका रूपमा आएको बुजुवा वर्ग र सर्वेहारावार्गीचमा पैदा भएको दुई लाइन सङ्गीकरण हो, यसको समाधान एकले अर्कोलाई समात पार्नेसम्पर्का पुनर्पुर्ण वा प्रचण्डको मातहतमा बाबुराम रूपान्तरित हुनुपर्छ। बाबुराम आप्नो विरुद्धमा नपचारा पनि अन्यको हक्कमा लागू हुँदा चुप लाने गरे जब कि प्रचण्डको यो व्याख्या गतत थियो। पार्टी-जीवनका लागि चाहिने विपरीतको एकत्र र पार्टीलाई हारी गर्ने विपरीतको सङ्गीकरणहरू एकै होइनन र हुनु हुँदैन। जब

देश/परिवेश

■ विप्लव

क्रमांक: ३ मा

सञ्चारकीय

मद्दसिर ५ जनयुद्धको
'अन्त्य'

२०६३ साल मद्दसिर ५ तत्कालीन नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी) का अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल र नेपाली काइग्रेसका तत्कालीन सभापति जो प्रधानमन्त्री रहेका थिए, उनका बीचमा बृहत् शान्तिसम्झौता भएको थियो । उक्त शान्तिसम्झौताले जनयुद्धको विधिवत् अन्त्यको घोषणा गरेको मात्र थिएन, पुरानो सामनवादी सत्ताको मुख्य सुरक्षा शक्ति र रक्षक सबै फौजी शक्तिहरूलाई परास्त गर्दै जनताको अजेय शक्ति जनमुक्ति सेनालाई क्यान्टोनमेन्टमा राख्दै विघटन गर्ने निर्णय पनि गरेको थियो । नेपाली जनताले भीषण वर्गसङ्घर्षद्वारा जन्माएका जनसत्तालाई भद्रग गर्ने निर्णय पनि गरेको थियो । यसरी १० वर्षको महान् जनयुद्धद्वारा प्राप्त देशको ८० प्रतिशत भूभागमा जनवादी सत्ताको अध्यासलाई गुमाइएन मात्र, नेपाली जनक्रान्तिलाई पनि निमित्यान्न पार्ने षड्यन्त्र गरिएको थियो ।

यसरी नेपाल आपाका दसौं हजार असल सन्तानहरूको गत र परिसनामाथि मूल रूपमा प्रचण्ड र बाबुरामहरूले होली मात्र खेलेन, वियजउन्मुख र विश्वसर्वहाराको आशाको केन्द्र बनेको नेपाली जनयुद्ध, नेपाली तथा विश्व-सर्वहारावामाथि गदारी गरिएको दिन हो मद्दसिर ५ गते । त्यसैले नेपाली सच्चा क्रान्तिकारी, आमजनता, देशभक्त, वामपक्षी शक्तिहस्का लागि यो दिनलाई प्रतिगमनकारी दिनका रूपमा लिन सकिन्छ ।

अब आयो किन यसरी एउटा क्रान्तिकारी पार्टी र त्यसले नेतृत्व गरेको जनवादी क्रान्ति मुख्य नेतृत्वकै कारण धाराशायी हुन पुग्यो त ? नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनले विश्व-काम्युनिस्ट आन्दोलनमा परिघटनाहरूको सामना गर्नुपरेको छ । विश्वमा जसको नेतृत्वमा क्रान्तिको उठान भयो उसैले विजयोन्मुख क्रान्ति सफल नहुँदै अन्तिम चरणमा कुनै सझकट नबेहोर्दै प्रतिक्रियावादीहरूका सामु आत्मसमर्पण गरेर प्रतिक्रान्तिको मतियार बन्न पुगेको इतिहास छैन, बरु नेताहरू मारिएका छन् वा दुस्मनको कब्जामा परेर जिन्दगीभर कष्टपूर्ण जेलजीवन बिताएका छन् तर नेपालमा प्रचण्ड र बाबुरामहरूले न दुस्मनको कब्जामा परेर जेलजीवन बिताएका थिए, न त उनीहरूले मृत्यु वरण नै गरेका थिए । उनीहरूले कुनै जोखिम नै नमोलीकन, चमडी र दमडी बचाउन उनीहरूले प्रतिक्रियावादीहरूका सामु आत्मसमर्पण गरेको बुझन कुनै समस्या रहेको छैन । अर्को विश्व-काम्युनिस्ट आन्दोलनमा नभएको अर्को परिघटना हो, मुख्य नेतृत्वले क्रान्तिकालमा आत्मसमर्पण गरिसकेपछि त्यहाँबाट लर्बाउँदै उत्तर नयाँ पार्टी, सझगठन र क्रान्तिको नेतृत्व पनि गरिराख्नु ।

तर जनयुद्धको तयारी, सुरुआत र लगभग बिचोबीचसम्म कुशल नेतृत्व गरेका यिनीहरूले किन यस्तो गर्न पुगेका थिए त ? अथवा कुनै समयका खाँटी क्रान्तिकारी नेताहरूमा कसरी विचलन आयो र उनीहरू कसरी पतीत हुन पगे त ? यो प्रश्नचाहिँ निकै पेचिलो र गम्भीर रहेको छ । यसको सही उत्तर खोज्नुपर्ने भएको छ । कुनै पनि क्रान्तिकारी व्यक्ति वा शक्ति संशोधनवादी हुँदै प्रतिक्रियावादी हुनुका कारणहरू स्वभावैले रहेका हुन्छन् । त्यसैले नेपाली जनवादी क्रान्तिका कुनै समयका नायकहरू खलनायक हुनुका कारणहरू रहेका छन् ।

भखरै मात्र नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका महासचिव विप्लवको एउटा पुस्तक बजारमा आएको छ— महापतन । उक्त पुस्तकमा प्रचण्ड, बाबुराम र बादलहरू विचलनको शृङ्खलाबद्ध घटनाहरू र त्यसका सेद्धान्तिक पक्षहरूलाई पनि सझापितपूर्ण तरिकाले पेस गरिएको छ । त्यसमा सेद्धान्तिक वैचारिक रूपमा प्रचण्ड र बाबुराममा २०५७ सालको दोस्तो राष्ट्रिय सम्मेलनबाट सुरु भएको कुरालाई पहिलोपटक उजागर गरिएको छ । त्यसमा भनिएको छ जब दोस्तो राष्ट्रिय सम्मेलनद्वारा प्रचण्ड र बाबुरामले बादलको सहयोगमा मार्गीनिर्देशक सिद्धान्तमा प्रचण्डपथ पारित गराएको र कार्यनीतिक रूपमा भन्दै त्याइएको संविधानसभाको चुनावलाई रणनीतिक प्रश्न बनाइयो । त्यहाँबाट उनीहरूले जनयुद्ध परित्याग गरी संसदीय व्यवस्थामा विलय हुने मार्गप्रसास्त गरेका थिए ।

विप्लवले उठाएका यी तथ्यहरूलाई प्रचण्ड स्वयम्भूत शुभशक्तिकर कँडेलद्वारा लिखित अवतरण पुस्तकको विमोचनमा सार्वजनिक गरेका छन् । उनले त्यहाँ भनेका थिए— अब हत्या-हिंसा बढी भयो । त्यसैले शान्तिप्रतिक्रियामा गई मूल राजनीतिमा समेल हुनका लागि मार्ग कोर्न तैले संविधानसभाको प्रस्ताव पारित गराएको थिएँ र रातामा ल्याएको थिएँ । त्यसैले देशमा शान्ति कायम गर्दै यहाँसम्म आउनका लागि मेरो मुख्य भूमिका छ । यसको असली हकदार म हुँ ।

तर उनले भनेको जस्तो सजिलोसँग हुन सकेको थिएन । पहिलो वार्तापछि नै जनयुद्धमा सबैभन्दा बढी नेता, कार्यकर्ता र जनता सहिद हुन पुगेका थिए । युद्ध भन्न भीषण र निर्णयक बन्न पुगेको थियो । त्यसैले भारतले प्रचण्ड र बाबुरामहरूलाई आपानो मुठीको माखो बनाउँदै दिल्लीमा १२ बुँदै सहमति गराएको थियो । अब यो पनि कुनै रहस्यको विषय रहेन । भारतीय साप्राज्यवादको गुरुयोजनामा तयार भएको शान्तिप्रतिक्रियालाई उनीहरूले बृहत् शान्तिसम्झौता गराएका थिए ।

पृष्ठ १ बाट क्रमशः ...

अन्तर्सङ्घर्ष र दुई लाइन सङ्घर्षको प्रश्न

तर प्रचण्डको व्याख्याले अन्तर्सद्धर्घरहरू मैत्रीपूर्ण र रूपान्तरणकारी कम तथा अमैत्रीपूर्ण र विभाजनकारी बढी हुन पुगे भने विपरीत विचारलाई पनि विपरीतको एकत्रिका नाममा पार्टीमा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी दिइरहने र पार्टीलाई संशोधनवादी-विसर्जनवादी दिशामा लैजान मद्दत पुऱ्याउने गल्ती भए । जनयुद्धकालमा पार्टीभित्र चलेका सद्गुर्हण र ती सद्गुर्हणहरूले पार्टीलाई दीर्घकालीन दृष्टिले क्षति गरेको विषयलाई बुझ्न केही सद्गुर्हणलाई नर्चा पार्स राख्न दूळ ।

- चा गेनु उपयुक्त हुँदै :

 - (क) प्रचण्ड-बाबुरामबीचको सझर्प
 - (ख) प्रचण्ड र बादलबीचको सझर्प
 - (ग) प्रचण्ड र किरणबीचको सझर्प
 - (घ) प्रचण्ड र आलोकबीचको सझर्प

(क) प्रचण्ड-बाबुरामबीचको सङ्घर्ष

‘पुंजीवादी सद्विद्यीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रसम्म पुच्चाउन, पुरानो समाज र राज्यसत्तालाई एकचोटि जैरदेखि हल्लाएर उखेल, निर्वाचित संविधानसभामार्फत जनताले आफ्ओ संविधान आफै लेखेर जारी गर्न आवश्यक थियो, बेलायत, फ्रान्स, अमेरिका, रुस, चीनलगायत संसारका अधिकांश देशका अनुभवहरू त्यसै भन्ये ।

... २०५८ को दरबार हत्याकाण्डपछि र मुख्यतः २०६१ सालको ज्ञानेन्द्र शाहको 'कू' पछि संसदवादी दलहरूसँग मिलेर राजतन्त्र अन्त्य गर्दै संविधानसभाबाट सझीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक संविधान जारी गर्ने सम्भावना देखिएपछि तत्कालीन माओवादी १२ बुँदे समझदारी हुँदै बहुत शान्तिसम्झौतामा आएको हो । साथै २०५८ सालपछि अमेरिका, भारतलागायत बाहिरी शक्तिहरूले तत्कालीन शाहीसेनालाई ठूलो मात्रामा आधुनिक हातहीतयार र सेन्य-तालिम दिन थालेपछि फौजी ढाइले मात्रै जनयुद्ध जिन्ते जोखिम उठाउनु बुद्धिमत्तापूर्ण नहुने ठहर गेरे पनि शान्तिसम्झौताको

बाटा अवलम्बन गरएका थिया ।’
(कान्तिपुर दैनिक, फागुन १, २०७४, जनयुद्धल
प्रक्रम हेती) ।

फकर हो)।
‘माओवादी जनयुद्धको श्राद्धे’ मा कृष्ण पहाडीले लेखे, ‘पछिल्लो कालखण्डमा कतिपय राजनीतिक तथा सामाजिक परिवर्तनका लागि माओवादी सशस्त्र सङ्घर्ष सहयोगी मानिन सक्छ वा कतिपयले त्यसको कारक तत्त्व पनि ठान सक्छन् तर त्यसले हिंसाको औचित्य साबित गर्दैन । अहिले पनि नेपालमा सामाजिक विषमता, दण्डीहीनता, राजनीतिक उच्छृङ्खलाता र अराजकता, आर्थिक अनुशासनहीनता व्याप्त छ । स्मरणीय छ २०५२ मा नियोजित तवरमा योजनाबद्ध ढाइगले माओवादीले जनयुद्ध प्रक्षेपण गरेको थियो तर माओवादीको दर्शन र सिद्धान्तले भन्दा पनि त्यो बेला व्याप्त खिचातानी, विकृति, चरम अवसरवादिता, कुशासनले माओवादीहरूको सङ्घाठन र प्रभाव विस्तारालाई हलकक बढाउने काम गरेको थियो । दुर्भाग्य अहिले पनि त्यस्तै परिस्थिति देरिखन थालेको छ जुन स्थिति अर्को हिंसा विस्तारका लागि सहयोगी बन्न सक्छ ।’

प्रचण्ड-बाबुरामबीचको एकता र सझैर्थ
नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनमा धेरै चर्चा र जिज्ञासामा
रहेको विषय हो । उनीहरू दुवैमा कुनै पनि सिद्धान्तले
अर्थात्तेभन्दा माथिको महत्त्वाकाङ्क्षी, व्यक्तिकावाद,
एकता र अन्तर्द्वन्द्व थियो । उनीहरू दुवैले एकअर्कालाई
जिति नै निकट र मिलेका देखाउन खोजेको भए पनि
वास्तवमा भित्र एकअर्कालाई हितैषी कमरेडका रूपमा
कहिल्यै लिएनन् खालि प्रतिद्वन्द्वीका रूपमा
लिए । उनीहरूबीचको सम्बन्ध वैचारिक-राजनीतिक
कम, उपयोगातावादी बढी थियो तर उनीहरूले आपसी
एकता र सझैर्थलाई जिहिले पनि वैचारिक, राजनीतिक
रड दिन चाहे र पार्टीको ढूलो पद्धतिलाई भुलभुलैयामा
पारियो । प्रचण्डले आफू र बाबुरामबीचको सम्बन्धलाई
'ट्राट्टकी र लेनिन' को सम्बन्धका रूपमा व्याख्या गर्दथे
भने बाबुरामले प्रचण्डसँगको सम्बन्धलाई 'होकजा
र माओ' को सम्बन्धमा अर्थात्तन खोज्ये । प्रचण्डले

बावुरामलाई दक्षिणपथीभन्दा माथि कहिलै राखेनन्
भने बावुरामले मध्यमार्गी र अस्थर अवसरवादी र
होक्जावादी भने गर्दथे तर मुखमा भने एकले अर्कोलाई
प्रशंसाको बाँध लगाउमा समय खर्च गर्थे । रमाइलो
कस्तो थियो भने उनीहरू सँझी हुँदा (मुखामुख गर्दा आधा
फुट भनौ) जति फिटको अन्तर हुन्थ्यो, एकता, सहमति,
मिल्ने भने जम्मा त्याति मात्र हुन्थ्यो, बाँकी छुटेपछि जम्मै
फुट, असहमति र विभाजन मात्र हुन्थ्यो । उनीहरूको
बानी बुझेका कमरेडहरूले पीठपछाडि प्रतीकका रूपमा
नकारात्मक पात्र 'ट्राइस्की' र 'होक्जा' भनेर व्यद्युय गर्दथे
र हाँथ्ये । दुवैमा अवसरवाद थियो भने अवसरवादको
संरेख्याले अस्थर अवसरवाद थिए ।

संश्लेषण वैज्ञानिक हुन सम्भव थिएन ।
प्रचण्ड र बाबुरामको एकता त्यतिबेला भयो, जब नेपालमा बहुदल आयो तर दुवैको अवस्था नेपाली राजनीतिमा किनारमा थियो । बाबुराम एक बौद्धिक व्यक्तिका रूपमा परिचित थिए भने प्रचण्ड सानो पार्टी मशालको महमन्त्रीका रूपमा थिए । उनी राजनीतिक आन्दोलन र जनतामा खासै चर्चामा थिएन् तर यी दुवै महत्वाकालिक्षी र समयलाई आफ्नो निजी हितअनुकूल बुझन सक्ने (आफ्ना लागि) चतुर माछे थिए । सम्भवतः दुवैले एकत्रे अर्कोलाई साथमा राखेर आफ्नो नेतृत्वको आकाइक्षा पूरा गर्न सकिने अनुमान लगाए । उभीहरूलाई कम्युनिस्ट आन्दोलनमा मोहनविक्रम, निर्मल लामा, मनमोहन, मदन भण्डारीजस्ता स्थापित नेताहरूसँग टक्कर लिनुर्ने आवश्यकताले पनि यो एकत्राको पहल गरे । पार्टी एकतापछि प्रचण्ड पार्टीभित्र बढी परिचित थिए भने बाबुराम पार्टीभन्दा बाहिर स्थापित थिए । एकतापछि जिम्मेवारी पनि त्यसैगरी विन्यास गरियो ।

प्रचण्ड पार्टीको महामन्त्री भए भने बाबुराम खुल्ला मोर्चा (जनमोर्चा) को अध्यक्ष भए। यो जिम्मेवारी विन्यासले त्यस बेलाको राजनीतिमा बाबुरामलाई बढी फाइदा भयो। क्रान्तिको क्षेत्रभन्दा बाहिरबाट हेठा प्रचण्ड गुमनामजस्तो बाबुराम नेताजस्तो बन्ने अवस्था बन्न्यो। जनमोर्चाले ९ सिटि जितिसकेर बाट्य आन्दोलन जनमोर्चाले तै गर्ने भइसकेपछि बाबुराम नै त्यसका नेता बन्न पुगो।

निश्चय नै प्रचण्डले यस्तो परिणामको चाहना
गरेका थिएन् र यस्तो होस् भन्ने चाहना गर्दैनथे ।
उनलाई भित्री जीवनमा यो निकै खेलथ्यो भन्ने बुझन
सकिन्छ । भित्रिभित्रै प्रचण्ड समूहमा यो चर्चाको गाइङ्गुइँ
थियो । त्यसैले बाबुरामलाई सझाठनको विषय बनाए
मुख्य नेताहरूले पार्टीमा काम गर्नुपर्न भयो भन्दै हटाउने
खेल पनि चले । चरुबाबुरामले पनि यसलाई नबुझ्ने

कुरा थिएन। उनलाई थाहा थियो, म नभएर जनयुद्धको पहलमा प्रचार गर्न प्रचण्डहरूलाई गाहो पर्दैछ। जति सकिन्छ मौकामा फाइदा लिन आवश्यक छ। त्यसैले उनले पनि विभिन्न धुर्की-धम्की दिएर आफ्ओ पदको रक्षा गरिरहे। प्रचण्ड र बाबुरामको गोरुजुधाइमा परेर एकपटक 'अभागी' पम्फाले जनमोर्चाको अध्यक्ष बन्ने सौभाय्य प्राप्त गरिन् तर उनीहरूकै मिचाइमा परेर केही महिनामै सफारी भइन्। बाबुराम पुनर्बाहात भए जनमोर्चाको अध्यक्षमा। प्रचण्डका अनुसार बाबुरामलाई नै अध्यक्ष

नदिएको भए उनले दिल्ली गए पद्मन धुकी-धम्की दिइसकेका थिए । उनी जनयुद्धमा आउने नै थिएनन् । बाबुरामको यो विषयलाई पनि प्रचण्डले भित्रभित्र कुरा काट्ने विषय बनाए । बाबुरामले भने प्रचण्डलाई आफ्नो प्रतिष्ठा र बौद्धिकताबाट तरिसेको अर्थमा लिने गर्दथे । यो एक हदसम्म सत्य पनि हो- त्यस समयमा प्रचण्डलाई पार्टीमा कसैसँग त्रास थियो भने त्यो बाबुरामसँग नै बढी थियो ।

जनयुद्धको आरम्भ भएपछि पार्टीका धैरे नेता जनताको घरमा बसे तर प्रचण्ड-बाबुराम बनिबनाउ योजनाअनुरूप सुरूमै भारतीतर प्रवेश गरे । जनयुद्धलाई सुसमा राज्य-सञ्चालनमा रहेका काइयेस-एमालेहरूले पनि त्यति गम्भीरतापूर्वक तिएनन् वा लिन थाल्दासम्म जनयुद्ध निकै अगाडि बढिसकेको थियो । यसो त राजा र संसदवादी दलहरूबीचको अन्तर्विरोधाले पनि यसमा प्रत्यक्ष-प्रोक्ष सधाउ पुऱ्यायो । प्रचण्ड-बाबुरामले जनयुद्धलाई कुन रूपमा लिएका थिए भने सन्दर्भ आज आउँदा बडो पाखण्डपूर्ण देखिन्छ । सम्भवतः उनीहरूले सुमै दुई डुझा (जनयुद्ध र सम्झौता) मा खुट्टा राखिसकेका थिए । दूलो भाग क्रान्तिमा भए पनि क्रान्तिको विकाससँगै उनीहरूको अर्को खुट्टा अगाडि पर्न थाल्यो । त्यो भनेको भारत वा दरबारमध्ये एकसँग मिलेर जति सकिन्छ छिटो सत्तामा पुने । विचार र मान्यताभन्दा पनि सत्ताकोन्द्रित नीतिहरू निर्माण गर्नु र सोहीअनुरूप अस्थिर चर्तिकला देखाउनु वामपन्थी अवसरवादी रोग हो । त्यो रोगले खान थालेपछि उनीहरू यति छल्पटाउन र वर्काफर्की गर्न थाले, सुरुमा मान्छेलाई बुझ गाहो परे पनि पछि सजिलै उपयोग गर्न सकिने देखनु पुगे । वामपन्थी अवसरवादमा देखाउपर्ने सत्ताको भोक्ता कुनै ढृता र त्याग हुँदैन; त्यो बाहिर गर्जिन्छ, भित्र लुत्रुक्क पर्छ । जिल्लेजस्तो देखेपछि धुलो कादैने र हार्ने भएपछि कान समातेर उठबस गर्न पुछ । यसलाई सबैभन्दा राम्रोसँग भारतले बुझो र प्रयोग गर्न सफल भयो । यसले बुझाउँछ- प्रचण्ड-बाबुराममा विजय या बिलादानसहितको क्रान्ति भने दृष्टिकोण थिएन । उनीहरू क्रान्तिप्रति पूर्ण रूपले विश्वस्त थिएनन्, क्रान्तिमा पनि प्रतिष्ठा र अवसरको खोजी नै बढी थियो । यसको पुष्टि २०६९ सालमा जब प्रचण्ड-बाबुरामबाट हामीले विद्रोह गर्याउँ, प्रचण्डले भूकुटीमण्डपमा सम्पन्न आफ्नो केन्द्रीय समितिको सार्तै विस्तारित बैठकमा पारित प्रतिवेदनमा लेखेको यो विश्लेषणले स्पष्ट गर्छ, 'यथार्थमा चुनवाड कार्यनीति न अवसन्नाइएको भए नेपाली जनयुद्धको नियती त्यही हुने थियो जुन नियती समकालीन अन्तर्राष्ट्रिय काम्युनिस्ट आन्दोलनका पेर्सनलका जनयुद्धले भोगिसकेका छन् ।'

(नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलन र जनक्रान्तिका ऐतिहासिक दस्तावेजहरू, ग्रन्थ १, पृ. ७६१)

जनयुद्धबाटे आधारभूत रूपले दुवैको बुझाइ अवसरवादी भएपछि महत्वाकाङ्क्षी पनि समान बन्न पुनु स्वाभाविक थियो । क्रान्तिको केन्द्र कमरेडली भावना र सम्बन्ध हुन्छ । त्यहाँ एकता र समर्पण हुन्छ तर अवसरवादको केन्द्र भागमा व्यक्तिगत महत्वाकाङ्क्षी, पद र अवसर हुन्छ । त्यसमा हानथाप, अस्वस्थाप, गुटबन्दी, फुट र विभाजन हुन्छ । प्रचण्ड-बाबुरामको सम्बन्ध अवसरवादी खालको थियो । उनीहरू मुखमा एकअर्काका पूरक र प्रशंसक थिए र कताकति मार्क्स-एड्झोल्सको सङ्घर्षसँग तुलना गर्दथे तर मुख फर्केपछि उनीहरूका सबै सोच्चरेली र व्यवहार एक-अर्को विरोधी थिए । त्यही भए पहिलो र दोस्रो भूमिकामा भए पनि उनीहरूबीच एकता र हार्दिकता कमरेडली खालको कहिल्यै थिएन, प्रतिद्रन्दी र प्रतिस्पर्धी खालको थियो । जनयुद्धजस्तो भीषण प्रक्रियाभित्र पनि उनीहरूको सम्बन्ध सुमधुर कहिल्न्नै बनेन । जहिले पनि तनावपूर्ण र नभइनहुनेजस्तो बीचमा रह्यो ।

बादलको कारबाहीपछि (यसबाटे पछि चर्चा गरिनेछ) एक वर्षजिति उनीहरू मिलेजस्तो गरे । बादललाई कमजोर बनाउनमा भने दुवै एक ठाउँमा थिए । परस्त २०५४-०५५ मा पुदानपुदै प्रचण्ड-बाबुरामको सङ्घर्ष उत्कर्षमा पुग्यो । प्रचण्डले नेतृत्व 'केन्द्रीकरण' को विषय उठाएका थिए भने बाबुरामले

‘सामूहिक नेतृत्व प्रणाली’ को विषय उठाए। प्रचण्डको केन्द्रीकरणभित्र पार्टी-मोर्चा र सेनाको नेतृत्वमा उनी आफै हुने थियो भने बाबुरामको सामूहिक नेतृत्वको तर्कीभूत कम्तीमा जनमोर्चाको अध्यक्ष आफै भइराख्ने थियो। केन्द्रीकरणमा बाबुराम सहमत नभएपछि प्रचण्डले त्यसलाई बद्धयाउँदै आधारइलाका र सेना बनाउन बाबुराम तयार छैन भनेसम्पर्क गरेर पार्टीमा बाबुरामविरोधी मत निर्माण गर्न पुगे भने बाबुराम सर्वसत्तावाद र स्टालिनवादको आरोप लगाउँदै आफ्नो पुग्न निर्माण गर्नीतर लागे। प्रचण्डले बाबुरामलाई बुजु़वा, दाक्षिण्यपन्थी, ट्राइट्स्की र तेडीतर व्याख्या रोपे भने बाबुरामले मध्यमार्गी, अवसरवादी, सर्वसत्तावादी, तानाशाही, होकजा र स्टालिनको व्याख्या गरे। २०५५ सालमा भएको दुई लाइन सङ्घर्षमा पार्टी नै फुट्लाजस्तोसम्पर्क भयो। पछि जब प्रचण्डले जनमोर्चाको अध्यक्ष त्यागे तब त्यो बहस मत्थर भयो तर केन्द्रीकरणभित्र लुकेको प्रचण्डको सबैको प्रमुख आफै बने महत्वाकाइक्षी र सामूहिकताका नाममा आफै दोझो नेता र जनमोर्चाको अध्यक्ष बने बाबुरामको महत्वाकाइक्षाको विवादमा पार्टी सधै अलिङ्गरह्यो। कितसम्पर्क भने बाबुरामले पार्टी नफुटाएसम्पर्क यो विषय नै मुख्य बन्यो। रुपमा जे भने पनि उनीहरूबीचको सङ्घर्षित विचारमा एक पदमा विवाद बन्यो। त्यही मामिलाले उनीहरूलाई सँगै पनि राख्यो, अलग-अलग पनि बनायो।

एउटारोचकर मूल घटनाछ, २०५६-०५७ को जसले पार्टीलाई नै आश्चर्यमा पायो । त्यो थियो दोस्रो राष्ट्रिय सम्मेलनमा 'प्रचण्डपथ' को संश्लेषणमा बाबुरामको शूर्ण सहमति अनि बाबुरामको 'संविधानसभाको कार्यनीतिमा' आमसहमति (मुख्यतः प्रचण्डको) र उनको उच्च मूल्याइकन । नेतृत्व केन्द्रीकरणमा पनि सहमत न भएका बाबुराम 'प्रचण्डपथ' को संश्लेषणमा कसरी सहमत हुन सके अनि साम्झूहिकताको तर्क सुन नचाहने प्रचण्ड बाबुरामको महिमागान गई संविधानसभाको कार्यनीति तिन कसरी सहमत भए होलान् ! सारापार्टीमा मुख्यतः राजनीतिक प्रवृत्तिमा ज्ञान गाल्ने र पार्टीभित्रका वैचारिक-राजनीतिक सझधर्षमा भाग लिने नेता-कार्यकर्तामा आश्चर्य पैदा भयो । यसबारेमा प्रचण्डले बाबुराम कारबाहीमा पर्ने डरले गलेको र स्फून्तरण भएको, स्फून्तरण हुँदा नयाँ विकास गर्नका लागि बाबुराम चाहिने नेता भएको तर्क गर्न पुगे भने बाबुरामले प्रचण्ड आफ्नो विचार र कार्यनीतिमा सहमत भएकाले 'प्रचण्डपथ' मा सहमत भएको व्याख्या गर्न लागे । तर आज देखिन्छ, सझधर्षमा बाबुराम होइन, प्रचण्ड गलेका रहेछन् । उनको गलाइलाई भारतसहित बाबुरामले तयार गरेको संविधानसभाको कार्यनीतिले ठाउँ बनाइदिएको मात्र रहेछ । यथा स्थानीय सत्ता कब्जा गर्दै केन्द्रीय सत्ता कब्जा गर्ने कार्यनीति लिएको पार्टीले संविधानसभाको कार्यनीतिसँग कसरी तालमेल मिलाउने (किनकि त्यसले पार्टीलाई संसदीय राजनीतिको कोर्समा त्याउँथ्यो) भन्ने विषयमा छलफल चले पनि 'प्रचण्डपथ' मा बाबुरामको सहातिबारे पार्टीमा कुनै तूलो विषय बनाइएन तर आजको परिणामका लागि यहाँनेरको गठजोड मुख्य रहेको छ, त्यो हो भारतीय विजाहरू (पुँजीवादी विचारकहरू) सँगको भेटघाट र संविधानसभाको कार्यनीति हुँदै संसदीय व्यवस्था (लोकतन्त्रका नाममा) मा फकिर्ने सहमति (यसबारे विस्तारमा पछि छलफल गरिनेछ) । केही नेताहरू मुख्यतः किरण पार्टी विचलनको मुख्य बिन्दु चुनबाडाको लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको कार्यनीतिमा रहेको चर्चा गर्छन् तर यो सही ठम्याइ होइन । चुनबाडको कार्यनीति दोस्रो राष्ट्रिय सम्मेलनले पारित गरेको संविधानसभाको कार्यनीतिको विधि मात्र हो । मूल पक्ष दोस्रो राष्ट्रिय सम्मेलनको संविधानसभाको कार्यनीति नै हो । किरणले चुनबाडलाई बढी जोड दिनु भनेको आफ्नो लुतो अर्कोलाई सार्ने व्यर्थको अवसर्वाद मात्र हो ।

किरणको गिरफ्तारीपछि भारतले प्रचण्डलाई निशानामा राख्यो तर बढो हिसाबसहित । प्रचण्ड पार्टीमा नहुने हो भने के नेतृत्व बाबुरामको हातमा आउँच वा प्रचण्डलाई पूरै गलाई बाबुरामसँग समर्पण गराएर ठीक हुन्छ भन्ने हिसाब निकै चलेको ढेलू सकिन्छ । उसले प्रचण्ड भारतमा रहेको ठाउँ नदेखेर वा भेट्टन नसकेर होइन, हिसाब मिलान नभएर नै प्रचण्ड बचेको अवस्थाहो हो । भारत प्रचण्डलाई नियन्त्रणमा लिने सोचाइमा युगेको भए किरणको सट्टा प्रचण्ड गिरफ्तारीमा परिसकेका हुथे किनकि प्रचण्डहरूको बसाइ र धुमफिर लगभग खुलाजस्तै थियो । किरणको गिरफ्तारीपछि प्रचण्डका लागि बादल फेरि एउटा पात्र धाँडो वा शक्ति बनेर आए । माओवादी इतिहासमा एउटा मात्र यस्तो बैठक छ जसको राजनीतिक प्रस्ताव कसैको हातमा छैन (त्यो प्रचण्डसँग पनि छैन होला) । त्यो थियो- भारतको बेद्लोर बैठक (टिपु सुल्तानको पुरानो दरबारनजिक) । त्यहीं प्रचण्डको दाउ बादललाई पुनः कारबाहीको दायरामा ल्याउने थियो । त्यसको कारण बादलले प्रचण्डलाई मान्य छोड्यो, बाबुरामतिर लहसियो, यो भनेको सझाठनमा अराजकतावाद हो भन्ने प्रचार चलाइएको थियो । प्रचण्डले पार्टीमा यस्तो चाल चालेका छन् भन्ने थाहा पाएपछि दिल्लीमा बादल-बाबुरामको अर्को खिचडीलाई पाक्यो । प्रचण्डलाई दुवै मिलेर प्रहार गर्ने र उनको चुरीपुरी तोड्ने । जब प्रचण्डले बैठकमा प्रस्ताव पेस गरे, बादलले सझाठनात्क समस्या भन्दै प्रचण्डलाई 'नोकरशाही केन्द्रीयतावादी', 'चुच्चेटोपी लगाउने र छाला काढ्ने' प्रवृत्ति भनेर प्रहार गरे (पछि पार्टीमा यो भनाइ हाँसोमजाक गर्दा खुब चर्चामा रह्यो) । त्यसैमा टेकेर बाबुरामले प्रचण्डलाई विचारमै प्रहार गरे । उनले आफ्ऊो अन्तर प्रचण्डसँग विचारमै परेको भन्ने रहेकाले आफ्ऊो असमर्ति रहेको बताए । उनले पार्टी

जनवादी, सामूहिक र स्टालिनलाई सच्चाएको नयाँ हुनुपर्ने भने । यसले बैठकलाई पूरे नयाँ दिशा दियो । युवा-पझिका नेताहरू बादलसँग लड्ने मानसिकतामा थिएनन् । कैतै न कैतै बादलप्राप्त सद्बोध थियो । यहाँने बाबुराम मुख्य बन्न पुगे र पाठीभित्रको संदर्भले नै नयाँ दिशा लियो । यसो भएपछि रातभर बैठक निष्कर्षमा सेटेलाइट फोनबाट यो सूचना दिएको हुन सक्छ भनेर उनलाई सूचनाविहीन बनाउनेसम्पर्क कार्य भयो । उनले यो कुरा बुझे तर पछि भक्ति चाचाले भनेअनुसार बाबुरामसँग लुकाएर राखेको अर्को सेटेलाइट थियो, त्यसैबाट सूचना सञ्चान्ध निरन्तर भयो । बहस बढ्दै गएपछि २०६० मा लाबाडको पीवीको बैठक भयो ।

पुन सकेन । प्रचण्डले यो भाव बुझिहाले । उनले बैठकलाई लटरपटर पारेर केही सच्चाएजस्तो गेरेर सके (तर सायद त्यही प्रस्ताव होला, पार्टीमा तलसम्म पठाइएन, सम्भवतः प्रचण्डसँग पनि छ वा छैन) । बादल कारबाहीबाट बचे भने बाबुराम सङ्घर्षमा पारे । त्यसपछि पार्टीमा प्रचण्ड-बाबुरामको सङ्घर्ष पुनः सिड-पुच्छ निकालेर देखिन पुग्यो । त्यसैको परिणाम थियो— रोल्या-थबाड र फुन्टिबाडको बैठक र सङ्घर्ष ।

बेड्लोरमा बाबुरामसँग प्रचण्ड नराप्त्रेसँग झासिकए। उनी एक प्रकारले असफल पनि भए। कारण प्रचण्डलाई लागोको थियो- किरण जेल परेको स्थितिमा बाबुरामले बादलताई प्रहर गर्नेमा साथ दिनेछू तर उल्टो भयो। बादल सझाठनमा प्रचण्डविरुद्ध आउंदा बाबुराम विचारमै अन्तर छ भन्दै आए। त्यसले बाबुरामलाई आमो इच्छाविपरीत बाबुरामसँग सङ्घर्षिता जानुपर्ने भयो। त्यसका लागि विषय भारतले विचलनलाई निर्ममतापूर्वक सच्चाउने तथा पार्टी, क्रान्ति र जनसमुदायलाई विश्वास गर्ने सर्वहारावादी दृष्टिकोण अपनाउन सक्युभएन भने अन्ततः उहाँ वैचारिक रूपले व्यक्तिवादी अराजकतावादका रूपमा व्यक्त हुने बुर्जुआ आदर्शवाद, राजनीतिक रूपले दक्षिणपन्थी आत्मसमर्पणवाद र साझाठनिक रूपले विसर्जनवादको सिकार बन पुग्ने कुरा निश्चित छ।’
(उहाँ, पृ. ५६१)

किरणलाई गिरफतार गरेको, प्रचण्डलाई कोसिस गरेको र नेतृत्व केन्द्रीकरणको विषय भन्ने मुद्दा बन्यो । उनले भारतलाई प्रहार गर्ने सारमा बाबुरामलाई प्रहार गर्ने नीति लिए किनाकि भारतलाई प्रहार गर्ने । नेतृत्व केन्द्रीकरणको विषय बाबुरामका लागि मान्ने विषय हुँदैनन्थयो । सायद यो सहमति 'प्रचण्डपथ' संश्लेषण गर्दा प्रचण्ड र बाबुरामा भएको सहमति थियो । फुन्टीबाड बैठकमा यी विषयबाट प्रचण्डले बहस अगाडि बढाए । यता बादलको साथ पाउने आशामा बाबुराम पनि मञ्चएका थिए तर बादललाई क्रान्तिकारीहस्तो दबाव परिसकेको थियो । उनी किंकरात्यविमूद्रमा युगेका थिए । जब बैठकको वातावरण एकदमै नयाँ देरिखयो र सम्पूर्ण प्रहार बाबुरामको अराजकतावाद, व्यक्तिवाद, दक्षिणपन्थी सोचाइमाथि केन्द्रित भयो तब प्रचण्डसँग बाबुराम करिएकाए भन्ने उनले स्थायी समिति र पाँबीबाट राजीनामा दिएको घोषणा गर्दै मञ्चबाट भुङ्गा बस्न आए । बैठक एकदमै गरमागरम भयो । यस्तो बहसमा नपरेकी हिसिलात डाँको छोडेर रोइन् । सम्भवतः दिल्लीको घनिष्ठता यसरी कटुतामा यति छिँडै बदलिएला भन्ने कल्पना पनि गरेकी थिइन्न उनले ! भित्री इच्छा प्रचण्डको यति गर्ने थिएन । त्यसै भएर होला, तीन दिन पुदा प्रचण्ड र बाबुरामले 'कहिलेकहाँ अनौठो हुँच, चिया पिउने बेला बुद्धि फियो' भन्दै कुरा मिलाए । बाबुराम पुः जनपरिषद्को अध्यक्षमा कायमै भए, प्रचण्ड पछि हटे । सदियर्थको योजना भन्ने भारतवर्षद्व रेन्द्रित भयो, डाँडाकाँडादेखि सीमासम्म सुरुड खन्ने कार्य भयो । यति धैर्य सुरुड खन्ने अभियान चलाइयो कि कैर्यै ठाउँमा लडाइँको समय सहज उपयोग भए । कहीं ठाउँमा त गाईबस्तु पनि पर्ने खोला बने । बाबुरामलाई यो मन परेको थिएन वा प्रचण्डको नकली योजना हो भन्ने बल्दैर मजाक लागिएको थियो ।

बैठकमा अरुबाट पनि उनीमाथि तिखो प्रहार भयो । भन्दाभन्दै लेखराज भट्टले त बाबुरामलाई 'आ' को जासुस पनि भने । यो उनको प्रचण्डको चाकरी थियो । भित्रीभित्रै उनैले बाबुरामलाई सूचना पनि दिन्थे । प्रचण्ड पक्षबाट भएका सबै बुँदा टिप्पेर बाबुरामले पनि उत्तर दिए । पार्टीमा नेताहरूबीचका सदियर्थ, पीठ पछाडि नेताहरूले एकअर्कालाई गर्ने टिप्पणी, रसपान, खानपान, श्रीमती झगडा, यौनलीला सबै गरेर ५२ बुँदा पेस गरे । कैर्यै कुरा सबैका लागि अनौठा थिए तर दुई लाइन सदियर्थको 'महाभारत' चलेको बेला उनका यी बुँदा भारतमा नेता भनिनेहरूले गरेका कुखुरे संस्कृतिवारे मनोरञ्जन गर्ने वा जानकारी लिने विषय मात्र बने; खासै काम लागेनन् । एक प्रकारले 'एसवको कथा' जस्तो भयो । उनले पनि त्यहाँ प्रचण्डलाई सर्वसत्तावादी, स्टालिनवादी, होक्जावादीकै आरोप लगाए । पार्टीमा प्रजातन्त्र र राष्ट्रियतालाई बुझेमा अन्तर रहेको, आफू लोकतन्त्र मुख्य हो भन्ने पक्षमा रहेको छनक दिएर पार्टी राष्ट्रियताका नाममा दरबारीतर ढल्केको टिप्पणी गरे । तीन दिनको बहसपछि २०६९ माघ १८ गते बाबुरामलाई ४ का विरुद्ध १२ मत बहुमतले कारबाही गन्यो । शीतलक्ष्मार भन्ने बीचमा बस्न पुगे । बाबुराम पार्टीको सदस्य रहनेगरी केन्द्रीय जिम्मेवारीबाट मुक्त भए । उनीसँगै भारतमा गुटबन्दी गरेर पार्टीलाई हानि गरेको आरोपमा हिसिला र दीनानाथ पनि केन्द्रीय समितिबाट निलम्बनमा परे । यसपटकको बहसमा भन्ने मानसिक रूपले बाबुराम पक्ष नेताहरू कारबाहीका लागि तयार देरिखन्थे, खासै दूलो तनाव थिएन ।

तर प्रचण्डले अनावश्यक रूपमा सेनाका कमरेडहरूलाई आदेश दिएका थिए- 'भारतको इसारामा सेनाको हेलिकोप्टर आएर उनलाई लिएर जान सक्छ । तयारी यस्तू स्तरमा गर्ने' भनेग । यसैलाई पर्छ तीनिनाथ

फुन्टिबाड बैठकका निर्णय सम्प्रेषण हुँदै थिए । पार्टीको परिप्रेक्षमा पार्टी, सेना, मोर्चाको नेतृत्व केन्द्रित भएको भने वाक्य गयो । यो प्रचण्डले लेख्दा चलाकी अपनाएको विषय थियो । बाबुरामजस्तो चम्बले यो नबुझ्ने कुरै भएन । उन्हे ठाने, अब बोलिएन भने यो लादिन्छ । त्यसपछि तुरन्तै कातिकमा केन्द्रीय कार्यालयमा असहमतिपत्र लेखे र त्यसमा उत्सोख गरे, 'मुख्यतः मेरो राजीनामा प्रकरणपश्चात् अनौपचारिक रूपमा बैठक हल्लबाहिर भएको क. अध्यक्षसँगको बसाइमा पार्टी, सेना र मोर्चामा सर्वहारागंगोको एकीकृत तथा केन्द्रीकृत नेतृत्व कायम गर्ने विषयमा अहिले सामान्य सैद्धान्तिक सहमति मात्र गरेर जाने र त्यसबाटे ठोस निर्णय पछि गर्ने भने समझदारीअनुरूप हामी दुवैबाट सोही ढड्गको प्रस्तुति बैठकमा भएको हो । त्यसको विपरीत केसको बैठकमा निर्णयहरू बैठक पुस्तिकामा लेख्ने क्रममा द्वैधअर्थ लान सक्षेपरी अहिले नै पार्टी, सेना र मोर्चामा एकल नेतृत्व कायम गर्ने निर्णय भएको भने ढड्गले लेखिन गएको र त्यसबाटे अलगअलग ढड्गले व्याख्या गर्ने कार्य भइहेको भने कुरा हालै मात्र मेरो जानकारीमा आएको छ । त्यसो हो भने बैठकको बैठक पुस्तिका ठीकसँग सुने, हेर्ने र बुझ्ने कार्यमा मबाट हुन गएको असाधारणीपनि आसालोजित हँडै मेरो निर्णयपनि तयारा युद्ध स्तरमा गौरू भरन । यसलाई पाठ्य दानानाथ र टोपबहादुरहरूले मार्नका लागि खाल्डो खनेको भनेर प्रचार गरे हाँसोमा तर साँच्चै टोपबहादुर बारम्बार भन्थे, 'ऐटा खाल्डो त मलाई पनि खन्नुभयो भन्छन् त के हो ?' तर अनावश्यक रूपमा विषयलाई यसि तन्काउनुपर्ने थिएन । कारबाहीपछि दीनानाथ, मणिहरू भारत गए । ऐटा अनौठो के थियो भने कैयौं नेताहरू बैठक हुने बेला नेपाल पस्ने र अरू बेला भारतमा सम्झुलाई गएजसरी जाने र मोज गर्ने खालको थियो । तीमध्ये केही अहिले प्रचण्डका सारथी छन् । बाबुराम र हिसिला भने नेपालमै बसे । उनीहरूलाई सुरक्षादस्ता दियो तर बाबुरामलाई यो उनको सुरक्षाका लागि दिएको भनेर कहिल्यै लागेन, विशेषतः उनका समर्थकहरूलाई । यो दस्ता उनलाई नियन्त्रणमा लिएको वा सुरक्षाका नाममा गिरफ्तार गरेको दस्ता हो भने पन्चो जब कि त्यो आमरूपमा भन्दा त्यसो थिएन । उनीसँग बसेका सेनाका कमरेडहरूले पनि त्यसरी बुझेका थिएनन् । शान्तिकालमा काठमाडौं पुगेपछि बाबुरामसँग छलफल चल्दा शान्तपूर्वक एकपटक सोधेका थिए, 'त्यो सुरक्षा थियो कि गिरफ्तारी ?' सम्भवतः प्रचण्ड र उनको बीचमा अन्य कमरेडलाई कारबाही गर्दा हुने छलफल र बाबुरामबाटे प्रचण्डका केही मान्डेले गिरफ्तारी नै हो भयो, माईमङ्गल कुरा भाको स्त्रेको आसामा उनीपनि

असावधानप्रति आत्मालाभृत हुद सा नियमप्रति आफ्नो असहमरी प्रकट गर्दूँ र केन्द्रीय कार्यालयमार्फत आफ्नो 'नोट अफ डिसेन्ट' दर्ज गर्ने चाहन्छ किनारी अहिले पार्टी, सेना, मोर्चामा एकल नेतृत्व कायम गर्ने कुरा दोस्रो राष्ट्रिय सम्मेलनद्वारा संश्लेषित विचार र २१ औँ शताब्दीमा जनवादको विकासम्बन्धी प्रस्तावको भावनाविपरीत त छैंदैछ, त्यसका साथै अहिले नै त्यसो गर्नुपर्ने कुनै विशिष्ट रिस्थिति पनि सिर्जना भएको छैन र तत्काल त्यसो गेरे जाँदा आन्दोलनमा थप भ्रम, आशडका र घाटासिवाय अरू केही पनि हात लाने देरिखन्न। ... तर्कहरू अरू तन्काउँदै जाने हो भने सर्वहारावर्गीय पार्टीको सावधानीम समिति सामूहिक

नेतृत्व प्रणालीलाई नै तिलाज्जली दिनुपर्ने हुँच । जुन करिं विचलनतापूर्ण र घातक हुँच स्वतः स्पष्ट छ ।’
 (नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलन र जनक्रान्तिका ऐतिहासिक दस्तावेजहरू, ग्रन्थ १, पृ. ५६२)

भित्र बाबुरामले असहमतिपत्र लेखे भने बाहिर कातिकमा नै काठमाडौंका पत्रपत्रिकामा बाबुरामलाई अन्याय भएको समाचार छापिए, बाबुरामको लेख पनि छापियो— लोकतन्त्रबारे । प्रचण्डलाई डन्डा चलाएर पार्टी सञ्चालन गर्न खोजेका भन्दै उद्दिश्याउने कार्य भएको थियो । त्यसपछि बाबुरामविरुद्ध पुनः सङ्घर्ष सुरु भयो । सम्भवतः बाबुराममार्फत नै भारतबाट प्राप्त

दीनानाथ र मणि थापा भारतमा पुगेपछि बाबुरामलाई कारबाही भएको प्रचार व्याप्त भयो । काठमाडौंमा शुभ्राङ्कर कडेलले लेख लेखेर प्रचण्डको धज्जी उडाउँदै बाबुरामको रक्षा गर्न माग गरे । माओवादीमा बाबुरामको जीवन खतरामा भएका समाचारहरू प्रेषित भए । प्रचार भारतका सञ्चारमाध्यममा पनि पुयो । चारीतर बाबुरामको ज्यान खतरामा भएको भदै बाबुराम बचाउने अभियान नै चल्यो । बाबुराम साथैरै रहेपनि यसको दबाव प्रचण्डमा परेको प्रस्तै देखिन्थ्यो । उनी बाह्य सङ्घर्षमा रक्षात्मक पनि देखिए ।

क्रमशः अर्को अड्कमा

नियमित

स्मार्ट पार्टी

नारायण न्यौपाने

आज नेपालको राजनीति उत्तरआधुनिकतावादाबाट प्रभावित बनेको छ।

यसले कुनै पनि कुराको अन्त्य छैन, कुनै चीजको अर्थ छैन। जुन कुरा एउटाको लागि अर्थ हुँच त्यो अर्काको लागि अनर्थ लाग्छ। कुनै व्याख्याको पनि अन्तिम व्याख्या छैन अदित्यादि भनेर अनियन्त्रितो दिशातिर धर्केलाईएको छ। त्यसैले एउटाको अर्थ खोज्नु आजको भूमण्डलीकृत युगमा असम्भव छ भन्ने मूल्यमान्यता पश्चिमाहरूमा जसरी विकास भयो आज नेपालको राजनीति द्याकै त्यस्तै कुसंस्कृतिको चेपेटाबाट अधिक बढिरहेको छ।

त्यसैले आज कुन पार्टी सही हो र कुन पार्टी गलत हो भन्ने पहिल्याउन नेपाली जनतालाई मुसिकल छ। त्यसैगरी कुन पार्टीको नेता कुन हो, कुन पार्टीमा कुन नेता सही छ, यो जनताको त टाँडिको कुरा, नेता-कार्यकर्ताले पनि बुझ्न नसक्ने राजनीतिक शृङ्खला विकास भएको छ। निष्ठा, आदर्श, नैतिकता, मानवीयता, सामाजिक मूल्यमान्यताहरूको खरिदविक्री भएको छ। त्यसैले त आज तत्कालीन माओवादी केन्द्रलाई बुझ्न हिजोको एपालेलाई खोज्नुपर्छ। हिजोको एपालेलाई बुझ्न काइग्रेसलाई बुझ्न राप्रापा र मधेसी पार्टीहरूलाई बुझ्न एमाले-काइग्रेस खोज्नुपर्छ। जनतालाई विश्लेषण र अध्ययन गर्न नर्पत सबैको विशेषता एउटैमा भएको, विदेशीहरूबाट निर्मित 'स्मार्ट पार्टी' निर्माणको शृङ्खला विकास भएको छ। जसलाई जे मन लायो त्यही गर्न पाउने, कहिले त्यहीभित्र लडाँका दृश्य देख्न पाइने, कहिले गायन त कहिले पार्टीमूळ्य, जनताले पनि फरकफरक मनोरञ्जन लिन पाउने! जगबको स्मार्ट पार्टी निर्माण भएको छ। कुनै देशले स्मार्ट फोनको आविष्कार गरेको छ भन्ने कुनै देशले स्मार्ट सिटीको निर्माण तर हाप्रो देशमा स्मार्ट पार्टीको आविष्कार तर यति मात्र फरक छ- अरु देशहरूले आफ्नो श्रम, सिर्जनाको प्रयोग गर्भू भन्ने नेपालमा सबै देशबाट आयातीत सामानबाट निर्मित। तर आज एउटै प्रवृत्ति प्रकारियुक्त प्रविधि भए पनि कोही युगे ब्रान्ड, कोही अमेरिकी, कोही साउथ अनि कोही नर्थ ब्रान्डका धेरैथरीका ब्रान्ड छन्। नेपालभित्र भन्ने विशेष गरेर कथित लोकतान्त्रिक र वामपक्षी ब्रान्ड जुन ब्रान्ड भए पनि स्वाद एउटै छ। जनतामाथि शोषण र दमन उत्तिकै चल्दै आएको छ।

नेपालमा हुने गरेका चुनावहरूलाई पनि किन नभन्ने स्मार्ट इलेक्सन भनेर ? किनकि एकैचोटि कथित प्रतिनिधिसभा, प्रादेशिक र स्थानीय निर्वाचन, एकै ठाउँमा बसेर एकैचोटि दिन पाउने। सायद नेताहरू सबैलाई चित बुझाउपर्ने, चाँडोचाँडो सत्ताको स्वाद चाल्न पाउने अनि आलिसान महलमा मस्तसँग निदाने, ल्यान्डक्रूजर गाडीमा सवार गर्ने, विदेशी बैडकमा करोडौँ-अर्बौँ जम्मा गर्नु आदित्यादि कारणले होला सायद समयको छ्याल त्यात धेरै गर्नु परेको।

**“ h; nf0{h]dg nfuof]Toxl ug{kfpq]
slxn]ToxlEq n8f0f5 b7o b7g kf0g]
slxn]ufog t slxn]kf6l6j[0, hgtfn]
klg km/skm/s dgf]-hg lbg kfpg]॥
uhASF]:df6{kf6l6{gdff ePsf]5 .**

नेपालको राजनीतिमा यथा खेर 'ट्रेन पोलिटिक्स' ले बढी स्पेस पाएको छ। विशेष गरेर भारत र चीनले 'ट्रेन डिप्लोमेसी' मार्फत नेपाली जनतामा 'ट्रेन साइकोलोजी' जबर्जस्त आएको छ। त्यसैगरी यहाँका नेताहरूले लाचार बनेर चुनावमा बाँडेका नकली आश्वासन उदाहरणो बनेका छन् तैपनि वातावरणलाई आपूर्ति केन्द्रित गरिरहन उमीहु भूँडा आश्वासन बाँडिरहेको छन् भने अर्कोतीर 'स्मार्ट ट्रेन' को उधारे सपना बाँडैछन्। मानौ नेपालमा रेल गुद्नेवितकै सर्वग नै बन्छ। के भारतमा रेल नै रेल छेन् र ? तर किन नेपाली जनसद्याभादा पनि बढी त्यही खिचारीहरू छन् जो भिख मार्गे रेल स्टेसनमा भाँतिरिहेका छन्। के चीनमा गरिबहरू छैन् त ? त्यसैले अरुको आस गर्नुभन्दा आफू दिमागले हामी आफूले नै 'स्मार्ट ट्रेन' बनाएर छिमेकी देशसँग जोडून प्रत्यन गर्नुपर्छ, त्यो लक्ष्य लिनुपर्छ।

कथित कम्प्युनिस्ट पार्टी र दुई तिहाइका नाममा वर्तमान सरकारले नेपाली जनतालाई सिसिफसको जस्तो नियति भोग्न बाध्य बनाएको छ। अल्बर्ट कामुले विश्वयुद्धबाट आक्रान्त भएका जनताको स्थिति अतीत भयावह थियो- हत्या, हिंसा, बलात्कार, अर्थिक मन्दी, लुट्याटबाट अधिक बढिरहेको थियो जससे गर्दा मान्छे आफूलाई त्यो दुर्दशाबाट मुक्त हुन एक मात्र विकल्प अत्महत्याको बाटो अपनाउँथे। त्यो परिस्थितिबाट मुक्त हुन वा कम गर्न उनले पौराणिक कथाको सहारा लिए। उक्त कथाका पात्र सिसिफसले मानवकाका निर्मित भगवान्को आदेशलाई समेत अवज्ञा गरेका थिए। फलस्वरूप कस्तो श्राप पाए भने उनले जीवनभर ढुग्गा पहाडमाथि उचाल्ने, त्यो खस्त अनि फेरि उचाल्ने, फेरि खस्त। त्यो कहिलै दुखींदेन, त्यस्तो सजाय पाए। तर उनले उक्त कार्य गर्दा केही क्षण भए पनि उमी मुस्कुराउँछन्। नेपाली जनताको अवस्था पनि सिसिफसको जस्तै छ। जनताले परिवर्तनका पक्षमा जहिले पनि साथ दिए तर नेताहरूले केवल भयाड मात्र बनाए। आज फेरि पनि चुनावका नाममा जनतालाई आफूमाथि उक्तिले भयाड बनाउँदैछन्। चुनाव भनेको प्रजातान्त्रिको सुन्दर पक्ष हो भनी जनतालाई चुनी खाने माध्यम बनाराखेका छन्। केही नेताहरूका लागि, केही उच्च ओहोदाको कर्मचारीहरूका लागि, दलाल पुँजीपति वर्ग र केही सम्भ्रान्त परिवारका लागि लोकतन्त्र, गणतन्त्र, अमनचयन आएको छ होला तर वास्तवमा जनताका लागि केही पनि आएको छैन। देश केवल भ्रष्टाचार, लुटन्त्र, असमानता, गरीबी, परिनिर्भरता, अशानितको डलालो भुपरीमा रूमल्लिएको छ। के हामीले सर्दै सिसिफसको जस्तो नियति भोग्ने हो ? वा फेरि एकपटक स्वाधीनता, राष्ट्रियता, शान्ति र समृद्धिका लागि वैज्ञानिक समाजबादको यात्रा तय गर्ने हो ?

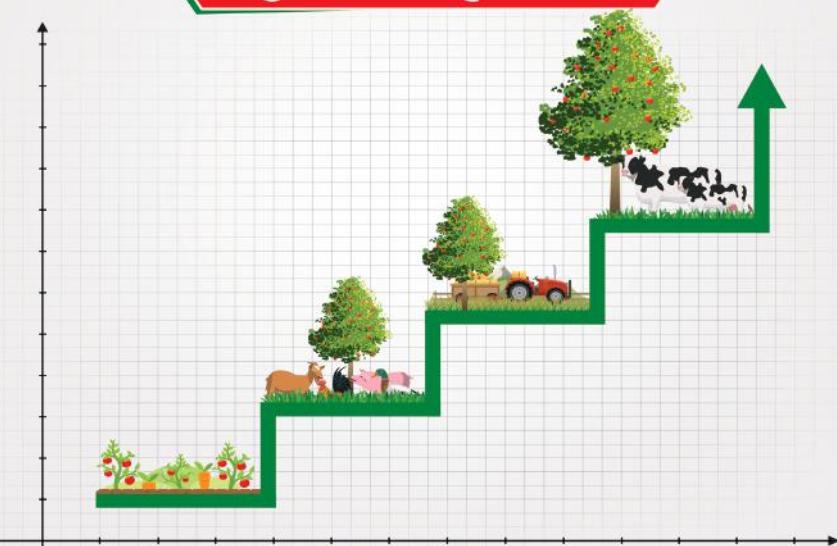
त्यसैले आज उत्तरासान्निध्यबाटीहरू, दलाल पुँजीपति तरहूँ उत्तरआधुनिकतावादका नाममा जनतालाई दिग्भ्रित गर्दै आफ्नो स्वार्थ सिद्ध गरिरहेका छन्। त्यसको विरुद्धमा डटेर सम्पन्न गर्नका लागि एकीकृत जनक्रान्तिमार्फत वैज्ञानिक समाजबादको लक्ष्यमा दृढ रहनुको अरु विकल्प छैन। समयमा नै चेतना भया।

जनसांस्कृतिक महासङ्घले काठमाडौँमा कविगोष्ठी गर्ने

■ रातो खबर संचादाता/काठमाडौँ

अखिल नेपाल जनसांस्कृतिक महासङ्घ केन्द्रीय समितिले मंडसिर ८ गतेको जनसभा र प्रदर्शनको पूर्वसन्ध्यामा ६ गते काठमाडौँमा बृहत् कविगोष्ठी आयोजना गर्ने भएको छ। राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकालाई केन्द्रमा राखेर बृहत् कविगोष्ठी आयोजना गरिएको र गोष्ठीमा सहभागिताका लागि देशभक्त, क्रान्तिकारी, प्रगतिवादी मध्याह्नलाई आत्मान गरिएको महासङ्घले जनाएको छ। गोष्ठी अनामनगरिस्थित संवाद डलतीमा हुने जनाइएको छ।

जनसांस्कृतिक महासङ्घका अध्यक्ष रहेका नेकपाका केन्द्रीय सदस्य माझला लामाको अध्यक्षतामा सोमबार काठमाडौँमा बसेको तयारी बैठकले उक्त निर्णय गरेको हो। महासङ्घको एक आञ्जिक सङ्गठन अर्थात् नेपाल कम्प्युनिस्ट पार्टीले पार्टीमा विश्वास भएको हो। निष्ठा, आदर्श, नैतिकता, मानवीयता, सामाजिक मूल्यमान्यताहरूको खरिदविक्री भएको हो। त्यसैले त आज तत्कालीन माओवादी केन्द्रलाई बुझ्न हिजोको एपालेलाई खोज्नुपर्छ। हिजोको एपालेलाई बुझ्न काइग्रेसलाई पुर्नुपर्छ। त्यसैले काइग्रेसलाई बुझ्न राप्रापा र मधेसी पार्टीहरूलाई बुझ्न एमाले-काइग्रेस खोज्नुपर्छ। जनतालाई विश्लेषण र अध्ययन गर्न नर्पत सबैको विशेषता एउटैमा भएको, विदेशीहरूबाट निर्मित 'स्मार्ट पार्टी' निर्माणको शृङ्खला विकास भएको हो। जसलाई जे मन लायो त्यही गर्न पाउने, कहिले त्यहीभित्र लडाँका दृश्य देख्न पाइने, कहिले गायन त कहिले पार्टीमूळ्य, जनताले पनि फरकफरक मनोरञ्जन लिन पाउने! जगबको स्मार्ट पार्टी निर्माण भएको हो। कुनै देशले स्मार्ट फोनको आविष्कार गरेको छ भन्ने कुनै देशले स्मार्ट सिटीको निर्माण तर हाप्रो देशमा स्मार्ट पार्टीको आविष्कार तर यति मात्र फरक छ- अरु देशहरूले आफ्नो श्रम, सिर्जनाको प्रयोग गर्भू भन्ने नेपालमा सबै देशबाट आयातीत सामानबाट निर्मित। तर आज एउटै प्रवृत्ति प्रकारियुक्त प्रविधि भए पनि कोही युगे ब्रान्ड, कोही अमेरिकी, कोही साउथ अनि कोही नर्थ ब्रान्डका धेरैथरीका ब्रान्ड छन्। नेपालभित्र भन्ने विशेष गरेर कथित लोकतान्त्रिक र वामपक्षी ब्रान्ड जुन ब्रान्ड भए पनि स्वाद एउटै छ। जनतामाथि शोषण र दमन उत्तिकै चल्दै आएको छ।

विषेशताहरू

- ६० प्रतिशत सरनम कर्जा सुविधा
- १० बर्षसरनम कर्जा अवधि*
- सरल र सहज कर्जा प्रक्रिया
- व्याज अवृद्धान (नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेबोगोजिग)*

prabhu bank

Prabhu Building, Babarmahal | Phone: +977-1-4788500
Fax: +977-1-4780588 Email: info@prabhbank.com | Toll Free No.: 16600107777

छिटो, छरिटो र भरपदो माध्यम
आइएम